

Заболяването *Huanglongbing*: основна заплаха за цитрусовите култури

По искане на Генерална дирекция „Храни“ към Министерство на земеделието и храните на Франция, Френската агенция за храните, опазване на околната среда, здравето и безопасността на работното място (ANSES), публикува на 25 април 2019г. Становище относно „Анализ на риска за заболяването *Huanglongbing* в Европейския съюз (ЕС)“.

Днес болестта *Huanglongbing* е една от основните заплахи за цитрусовите култури в света. Макар че засяга много страни - производителки на цитруси, особено в Югоизточна Азия, Америка и Африка, Средиземноморският регион все още не е засегнат от болестта. След извършване на анализ на риска за заболяването *Huanglongbing* за територията на ЕС, ANSES стига до заключението, че съществува висок риск, от въвеждане на бактериите, причиняващи това заболяване. След като болестта се установи, понастоящем няма ефективни мерки за нейното унищожаване. За да се предотврати въвеждането и разпространението ѝ, ANSES подчертава значението на стриктното спазване на разпоредбите за внос на цитрусови растения, предназначени за засаждане. От друга страна, ANSES препоръчва засилване на наблюдението, с цел по-бързото откриване на евентуални огнища, разработване на мерки за биологичен контрол срещу векторите и използване на устойчиви сортове.

Заболяването *Huanglongbing* (HLB), се причинява от бактериите *Candidatus Liberibacter* spp. и засяга главно растения от семейство *Rutaceae* (седефчеви), род *Citrus* (цитрус). Бактериите се предават на цитрусовите растения чрез два вида вектори, (цитрусови бълхи) от вида *Diaphorina citri* и *Trioza erytreae*.

Тъй като HLB се счита за една от основните заплахи за фитосанитарното състояние на цитрусовите култури, целият внос на цитрусови растения, предназначени

за засаждане, е забранен от европейското законодателство, защото те могат да са потенциални носители на болестта. Целта на експертната оценка на ANSES бе да се оценят рисковете от навлизане, установяване и разпространение на HLB, както и въздействието му върху Европейския съюз.

Болест, която заплашва цитрусовите култури

Основните растения-гостоприемници на бактериите *Candidatus Liberibacter* spp., причиняващи HLB, са цитрусовите растения, които интензивно се отглеждат в държавите, разположени в южната част на Европейския съюз. Следователно всички райони за производство на цитрусови плодове са застрашени: Южна Португалия, Южна и Източна Испания, Корсика, Южна Италия, Сицилия, Гърция, Хърватия, Кипър и Малта.

Освен това наблюденията, направени по отношение на заболяването HLB в сегашния му район на разпространение показват, че след като болестта се установи, понастоящем няма ефективни мерки за нейното унищожаване или ограничаване на въздействието ѝ върху производството на цитрусови плодове. Заболяването причинява значителни загуби на добива, намалява качеството на плодовете и може да доведе до загиване на дърветата.

Висока вероятност за установяване и разпространение на болестта

В експертната оценка на ANSES се заключава, че вероятността за установяване на болестта в южните райони на ЕС е висока поради няколко фактора: благоприятни климатични условия, наличие на цитрусови култури, потенциала на бактериите да се адаптират и способността на векторите да се установят извън зоната си на произход. В допълнение, рискът от въвеждане и разпространение на бактериите *Candidatus Liberibacter* spp., причиняващи заболяването HLB, се счита за висок, поради вероятността от транспортиране на заразен растителен материал.

Констатирано е, че векторът *Trioza erythrae* вече присъства в Португалия и Испания и може да разпространи болестта. Тази ситуация е тревожна, поради това, че бактериите, причиняващи HLB могат да бъдат открити дълго време след като векторът се е установил в даден регион. Такъв е случаят във Флорида, Куба и Мексико, където бактериите са били открити седем години след докладване за вектора, Мартиника - две години, а Бразилия – шестдесет и две години.

Стриктно спазване на разпоредбите, с цел предотвратяване навлизането на болестта

За да се предотврати навлизането на HLB, както и на вектора *Diaphorina citri*, които отсъства от територията на ЕС, ANSES препоръчва стриктно да се спазват действащите разпоредби, забраняващи вноса на цитрусови растения, предназначени за засаждане, както и спазването на специфичните изисквания за друг внос (други растения-гостоприемници за засаждане и продукти, предназначени за консумация).

Агенцията също така препоръчва да се повиши осведомеността на пътниците относно рисковете, свързани с въвеждането на растения от семейство *Rutaceae* за декоративни, производствени или потребителски цели. Такива растения биха могли да преминават свободно през границите, ако не отговарят на фитосанитарните изисквания определени в нормативните разпоредби на ЕС и не подлежат на фитосанитарен контрол.

В случай на въвеждане, ANSES препоръчва прилагане на планове за действие при извънредни ситуации за наблюдение, унищожаване и ограничаване на HLB и векторите, с приоритет застрашените зони. Агенцията препоръчва да се засили и наблюдението на асимптоматичните растения-гостоприемници и изолираните огнища с вектори.

В допълнение, ANSES подчертава необходимостта от ограничаване на движението на растения-гостоприемници на HLB в рамките на ЕС, за да се ограничи разпространението на болестта от заразените зони. ANSES също така подчертава необходимостта от повишаване осведомеността на гражданите и собствениците на разсадници относно риска, растения от семейство *Rutaceae* да се внесат чрез интернет търговия.

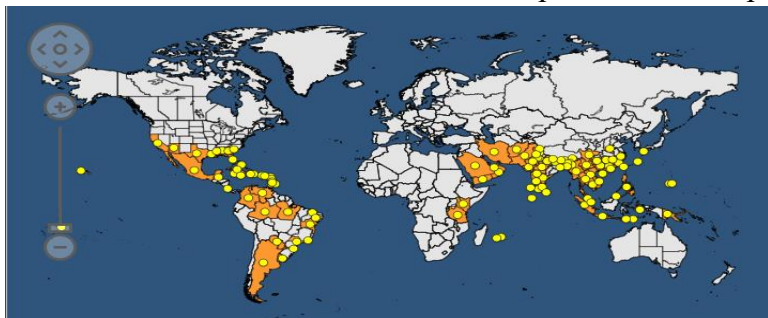
Накрая, предвид факта, че след като болестта HLB се установи, няма ефективни мерки за контрол за нейното унищожаване или ограничаване на въздействието ѝ върху производството на цитрусови плодове, ANSES подкрепя необходимостта от разработване на изследователски програми за подбор на растителни видове и сортове устойчиви на HLB, както и разработване на мерки за биологичен контрол срещу векторите.

Значение за България

Бактериите *Candidatus Liberibacter* spp., причиняващи заболяването *Huanglongbing* се предават на цитрусовите растения чрез векторите (цитрусови бълхи) *Diaphorina citri* и *Trioza erytreae*. Към настоящият момент няма данни нито HLB, нито векторите да са установени в Р България.

Понастоящем няма ефективни, лечебни методи за контрол на HLB. Затова мерките за контрол са насочени предимно към превенция на заболяването и чрез контрол на векторите.

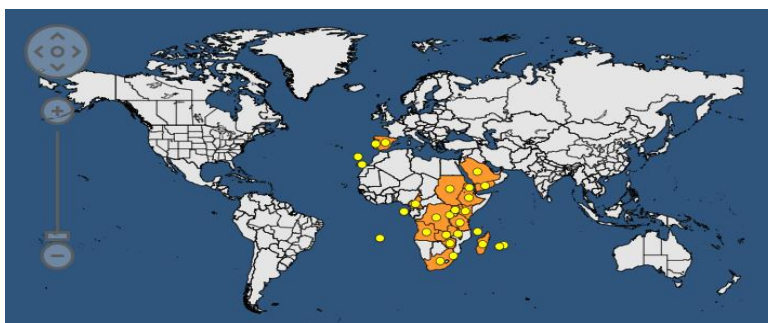
В световната база данни на Европейската и средиземноморска организация за

(*Diaphorina citri* последна актуализация към 11 юли 2019 г.)

растителна защита (EPPO) се съобщава, че векторът *Diaphorina citri* присъства в Азия, Америка, Африка и Океания.

Векторът *Trioza erytrae* е разпространен в Африка и Азия. В Европа е докладван

(*Trioza erytrae* последна актуализация към 06 март 2019 г.)

от Португалия и Испания с ограничено разпространение. *Trioza erytrae* се отчита като широко разпространен на Канарските острови.

Основният потенциален път за въвеждането на заболяването HLB в ЕС и България е вносът на растения-гостоприемници предназначени за засаждане, главно растения от семейство *Rutaceae* (седефчеви), род *Citrus* (цитрус). Този потенциален път е регламентиран от действащото законодателство на ЕС.

При съмнение за наличие на симптоми на HLB или векторите *Diaphorina citri* и *Trioza erytrae* преносители на заболяването, е необходимо незабавно да се уведомят официалните органи.

Източник:

French Agency for Food, Environmental and Occupational Health & Safety, Scientific Opinion on a "Pest risk analysis for huanglongbing disease in the European Union", Published on 25 April 2019, Request No 2016-SA-0235.

Huanglongbing disease: a major threat to citrus crops, Published on 03/07/2019, <https://www.anses.fr/en/content/huanglongbing-disease-major-threat-citrus-crops>

Снимки: EPPO Global Database,

<https://gd.eppo.int/taxon/DIAACI/distribution>, <https://gd.eppo.int/taxon/TRIZER/distribution>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <http://corhv.government.bg/>

Изготвил: Татяна Величкова, гл. експерт, Дирекция ОРХВ, ЦОРХВ, 15.08.2019г.